

Za profesorem Vencovským

*Jitka Koderová**

5. července letošního roku nás po delší nemoci opustil člen katedry měnové teorie a politiky, jeden z nejvýznamnějších současných teoretiků a historiků v oblasti monetární teorie prof. JUDr. František Vencovský.

Prof. Vencovský se narodil 12. ledna 1923 v Úsobí v okrese Havlíčkův Brod. Po absolvování reálného gymnázia v Pelhřimově a abiturientského kurzu při Obchodní akademii v Chrudimi nastoupil – před svým nasazením do továrny Philips v pražském Hloubětíně – do úctárny Úrazové pojišťovny v Praze. Po válce začal studovat na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kterou absolvoval v roce 1949. Po té dostal umístěnku do Strojně traktorové stanice v Humpolci, odkud byl převeden do humpolecké pobočky Státní banky československé (dále jen SBČS) jako úvěrový referent. SBČS zůstal věrný až do roku 1981, kdy byl z jejího ústředí v Praze – kde působil od roku 1968 jako poradce předsedy a vedoucí studijního oddělení – přeložen do Státní plánovací komise na funkci poradce předsedy pro měnové otázky. V roce 1990 se vrátil do SBČS, kde setrval až do roku 1992 jako poradce předsedy a pozdějšího guvernéra J. Tošovského. V roce 1991 nastoupil (zpočátku jako externí učitel) na katedru měnové teorie a politiky, kde působil až do své smrti.

Své působení na katedře, však nikdy nechápal jako zaměstnání, ale spíše jako poslání, po kterém – jak sám několikrát uvedl – po celý život toužil. V paměti jeho studentů zůstane natrvalo zapsán jeho zasvěcený výklad vývoje české monetární teorie a měnové politiky Národní banky československé mezi oběma světovými válkami, který byl po celou dobu jeho působení obsahem mezi studenty velice oblíbeného a hojně navštěvovaného kurzu Měnová politika Československa v letech 1918 – 1939. Svůj výklad doprovázel četnými citáty z děl původních autorů. Na jeho přednášce nikdy nechyběl stoh knih, na něž studenty upozorňoval, jejichž četbu doporučoval a z nichž citoval. A nejen to. Pan profesor obohacoval svůj výklad vzpomínkami na osobní setkání s některými z uváděných osobností v době svých studií, zejména pak na K. Engliše, k jehož prestižním žákům patřil a s nímž udržoval přátelské vztahy i po té, co byl K. Engliš v roce 1948 donucen abdikovat na všechny své univerzitní funkce a co se v roce 1952 musel nuceně vystěhovat z Prahy do své rodné Hrabyně, kde v roce 1961 zemřel. Prof. Vencovský – i přes četná rizika s tím spojená – za K. Englišem dojížděl, diskutoval s ním a uchovával některé jeho písemnosti.

Právě z tohoto důvodu je ztráta prof. Vencovského pro výuku na VŠE nenahraditelná. I když v akademické obci i mimo ni nalezneme řadu jeho následovníků zabývajících se studiem vývoje českého ekonomického myšlení v meziválečném období či tímto obdobím samým, nikdo z nás již nebude schopen doplnit svůj výklad autentickými osobními vzpomínkami, jak to bylo typické pro prof. Vencovského, nikdo z nás nebude umět zaujmout studenty zasvěceností svého výkladu tak, jak to dokázal jenom on.

Působení prof. Vencovského se však neomezovalo pouze na katedru. Byl široce známou a uznávanou osobností také v rámci fakulty, celé Vysoké školy ekonomické v Praze i mimo ni. Vedl diplomové a disertační práce, předsedal komisím pro státní doktorské zkoušky, pro obhajoby doktorských disertačních prací a v rámci řízení pro jmenování profesorem. Kromě toho působil také jako člen Vědecké rady Fakulty financí a účetnictví VŠE. Pomáhal při řešení teoretických i praktických odborných problémů, při psaní disertačních či habilitačních

* Doc. Ing. Jitka Koderová, CSc. — docentka; Katedra měnové teorie a politiky, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <koderova@vse.cz>.

prací, při zpracování publikací a grantových výzkumných úkolů. V této oblasti úzce spolupracoval i s jinými vysokými školami, zejména s Institutem ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, nežádka se účastnil konferencí a aktivně přednášel na moravských a slezských univerzitách. V roce 1994 se habilitoval jako docent pro obor finance a v roce 1996 úspěšně absolvoval profesorské řízení ve stejném oboru.

Renomé vynikajícího odborníka si profesor Vencovský začal získávat již od počátku 60. let, kdy se významně podílel na řešení problémů spojených se směnitelností československé koruny a s emisí peněz. Tomu odpovídala i jeho bohatá publikační činnost. 90. léta pak znamenala významný impuls pro další rozvíjení jeho vědecké práce. Česká ekonomická věda v této době začala mj. také splácet svůj dluh vůči vývoji českého ekonomického myšlení, které bylo v předchozích letech opomíjeno a odsouváno do pozadí. Tento návrat nebyl ani zdaleka samoučelný, a to zejména pokud jde o vývoj české monetární teorie a teorie měnové politiky. Šlo zde také o hledání analogií se současným vývojem v Československu a posléze i v ČR a o potřebu studia realizace praktické měnové politiky zejména v období mezi oběma světovými válkami.

Nesmírnou zásluhu o rozvoj zkoumání v této oblasti měl právě profesor Vencovský, který výrazným způsobem přispěl ke zmapování vývoje české monetární teorie a teorie hospodářské politiky, a to všemi možnými formami, které má ekonomická historiografie k dispozici. Tato zásluha je oceňována již jeho současníky a tím spíše bude pozitivně hodnocena i následujícími generacemi.

V první řadě se profesor Vencovský podílel na nových vydáních původních prací významných českých ekonomů. Za nejdůležitější počín v této oblasti lze bezesporu označit vydání výboru z Englišových národohospodářských prací publikovaných pod názvem Karel Engliš Národní hospodářství (Vencovský, 1994). Jde o zasvěcený výběr nejen Englišova žáka, ale i jemu blízkého člověka, který umožňuje, „aby se Englišova národohospodářská teorie stala opět inspirujícím poznáním pro ty, kteří chtějí porozumět ekonomickému dění a řízení i z jiných pohledů než jaké jsou dosud obvyklé.“ (Vencovský, 1994, s. 18)

Podobný charakter má i monografie věnovaná Karlu Englišovi (Vencovský, 1993), která obsahuje nejen komplexní charakteristiku Englišovy osobnosti včetně vzpomínek jeho přátel a literatury o něm publikované, ale také vybrané pasáže z jeho teoretického odkazu. Menší rozsah, nikoli však význam, mají dvě publikace věnované K. Kramářovi (Vencovský, 1992) a A. Rašínovi (Vencovský, 1991). Ukázky z původních děl jsou součástí také dalších publikací prof. Vencovského. V jeho Dějinách českého ekonomického myšlení do roku 1948 (Vencovský, 1997) jsou obsaženy vybrané pasáže z děl L. Chleborada, A. Bráfa, A. Rašína, K. Engliše a J. Macka, také v díle Vzestupy a propady československé koruny (Vencovský, 2002) můžeme nalézt původní statě K. Engliše a J. Macka.

Společně s M. Šmejkalem a J. Foltýnem se prof. Vencovský podílel na zpracování vůbec prvního čísla časopisu *Acta Oeconomica Pragensia* věnovaného významným českým národohospodářům A. Bráfovi, A. Rašínovi, K. Englišovi a J. Mackovi (Vencovský, 1993a). Velkým přínosem pro rozvoj české ekonomické historiografie je zpracování vývoje českého ekonomického myšlení do roku 1948, které prof. Vencovský publikoval pod názvem Dějiny českého ekonomického myšlení do roku 1948 jednak v podobě vybraných kapitol (Vencovský, 1996), jednak v podobě reprezentativní publikace (Vencovský, 1997).

Mimořádný význam mají i práce, kterými prof. Vencovský přispěl ke zmapování vývoje české monetární teorie, měnové politiky a bankovníctví. Vedle samostatných publikací *Měnová politika v české historii* (Vencovský, 2001) a *Vzestupy a propady československé koruny s podtitulem Historie československých měnových poměrů 1918 – 1992* (Vencovský, 2003) se podílel na vedení autorských kolektivů při zpracování publikací *Dějiny bankovníctví*

v českých zemích (Vencovský – Jindra – Novotný – Půlpán – Dvořák, 1999) a Dějiny měnových teorií na českém území (Vencovský – Půlpán, 2005).

Byl hlavním iniciátorem výstavy věnované Karlu Englišovi, která byla instalována v roce 2000 v mediotéce VŠE v Praze a posléze byla přenesena do Brna. Je také autorem celkové koncepce stálé expozice ČNB Lidé a peníze.

Prof. Vencovský se také nemalou měrou podílel na rozvoji současné české monetární teorie a politiky. Publikoval celou řadu studií věnovaných měnové politice v období transformace, měnovým reformám, emisnímu mechanismu společné evropské měny, připravenosti české ekonomiky k přijetí eura apod.

Plným právem můžeme říci, že profesor Vencovský byl nestorem české monetární teorie a je mu právem připisováno přední místo mezi současnými českými ekonomy. O tom svědčí i jeho všeobecná obliba a zapojení do řady prestižních funkcí. Dlouhodobě vykonával funkci předsedy vědeckého grémia Bankovní asociace ČR, byl členem redakční rady časopisu Finance a úvěr, časopisu Politická ekonomie a časopisu Bankovníctví. Poslední čestnou funkcí, kterou se mu ale již bohužel nepodařilo reálně vykonávat, byla funkce člena Vědecké rady VŠE v Praze, do níž byl jmenován nedlouho před svou smrtí.

Za svou činnost získal řadu vyznamenání. V první řadě je třeba jmenovat medaili Za zásluhy II. stupně, za zásluhy o stát v oblasti hospodářské a v oblasti vědy, která mu jako vůbec prvnímu ekonomovi v historii byla udělena prezidentem republiky v roce 2003. Dále je to Zlatá medaile Masarykovy univerzity v Brně (1994), Cena Karla Engliše (1997), Zlatá medaile Slezské univerzity v Opavě (2001) a Medaile Aloise Rašína VŠE v Praze (2003). V roce 2004 se prof. Vencovský stal historicky prvním laureátem Ceny České společnosti ekonomické za dlouhodobý přínos českému ekonomickému myšlení, která mu byla udělena za přínos k rozvoji české monetární teorie a politiky a za přínos v oblasti dějin české monetární teorie, měnové politiky a bankovníctví.

Originalitou svých úvah, činorodostí, charakterním jednáním, moudrostí a veskrze lidským přístupem se prof. Vencovský zapsal do srdcí hned několika generací českých ekonomů, kteří na něj – stejně jako jeho nejbližší spolupracovníci – budou s úctou vzpomínat.

Literatura:

- [1] Vencovský, F. (1992): *Alois Rašín – život a dílo*. Praha, Věšhrad, 1991.
- [2] Vencovský, F. (1992): *Karel Kramář*. Praha, Věšhrad, 1992.
- [3] Vencovský, F. (1993): *Život a dílo národohospodáře Prof. Dr. Karla Engliše*. In *Významní čeští národohospodáři*. Acta Oeconomica Pragensia, 1993 a), roč. 1, č. 1.
- [4] Vencovský, F. (1993): *Karel Engliš*. Brno, Nadace Universitas Masarykiana, 1993.
- [5] Vencovský, F. (1994): *Karel Engliš. Národní hospodářství. Vybrané kapitoly*. Brno, Nadace Universitas Masarykiana, 1994.
- [6] Vencovský, F. (1996): *Dějiny českého ekonomického myšlení do roku 1948. Vybrané kapitoly*. Studie NHÚ Josefa Hlávky č. 6, 1996.
- [7] Vencovský, F. (1997): *Dějiny českého ekonomického myšlení do roku 1948*. Brno, Georgetown – Brno, NAUMA – Praha, Svoboda, 1997.
- [8] Vencovský, F. (2001): *Měnová politika v české historii*. Praha, ČNB, 2001.
- [9] Vencovský, F. (2003): *Vzestupy a propady československé koruny. Historie československých měnových poměrů 1918 – 1992*. Praha, Oeconomica 2003.

- [10] Vencovský, F. – Jindra, Z. – Novotný, J. – Půlpán, K. – Dvořák, P. a kol. (1999): *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. Praha, Bankovní institut, 1999.
- [11] Vencovský, F. – Půlpán, K. a kol. (2005): *Dějiny měnových teorií na českém území*. Praha, Oeconomica, 2005.

Za profesorem Vencovským

Jitka Koderová

ABSTRAKT

5. července 2006 zemřel člen katedry měnové teorie a politiky, jeden z nejvýznamnějších současných teoretiků a historiků v oblasti monetární teorie prof. JUDr. František Vencovský. Renomé uznávaného odborníka začal získávat již od počátku 60. let, kdy se významně podílel na řešení v té době stěžejních měnově politických problémů. V této činnosti pokračoval i po roce 1989. V 90. letech získala jeho vědecká činnost další impuls v souvislosti s potřebou zmapovat vývoj českého ekonomického myšlení. Je autorem řady významných publikací i z této oblasti. Jako významný odborník vykonával mnoho čestných funkcí a byl odměněn řadou vyznamenání. Jako vynikající odborník a vážený kolega nebude nikdy zapomenut.

Klíčová slova: Dějiny ekonomických teorií; Monetární teorie; Měnová politika.

In memoriam of profesor Vencovský

ABSTRACT

On the 5th of July, 2006 professor Frantisek Vencovský, the member of the Department of Monetary Theory and Policy, died. He was one of the most significant contemporary theoreticians and historians in the field of the monetary theory and policy. Prof. Vencovský became a well known specialist at the beginning of the 60's, when he was involved in solving at that time key issues of monetary theory and policy. In the 90's he acquired an impetus for his scientific work. He helped very significantly to describe the development of the Czech monetary theory and published many excellent books, which are highly appreciated by his contemporaries and which will be very important for the next generations of economic historians. Prof. Vencovský performed many honorary functions and was decorated many times. He will never be forgotten.

Key words: History of Economic Theories; Monetary Theory; Monetary Policy.

JEL classification: B31.